
ANTÒNIA AINA NOGUERA TOMÀS, PROFESSORA DE MÚSICA: UNA MIRADA RETROSPECTIVA

MARIA DOLORS BAS
CLIMENT RAMIS

INTRODUCCIÓ

Ens diu la psicòloga Lucía Bonel que des de sempre la música ha exercit un paper important en el desenvolupament intel·lectual de l'ésser humà. Es diu que si familiaritzam els infants amb la música, a l'edat més tendra possible, estimulam la seva intel·ligència. Patrícia Fernández, investigadora, afegeix que la música produeix «plaer al cervell». Escoltar música afavoreix la producció de dopamina, neurotransmissor clau en la sensació de plaer i benestar. Encara més, la música involucra més d'una àrea cerebral. Es tracta d'una resposta emocional. La lletra d'una cançó desperta les àrees del llenguatge (àrees de Wernicke i Broca), l'àrea visual (quan imaginam el que ens diu una cançó) i el ritme activa l'àrea frontal i parietal esquerres i el cerebel. Queda clar, tecnicismes a part, que la música estimula la comunicació i el llenguatge.

Altres estudis han demostrat que escoltar música de ben petits desenvolupa la part esquerra del cervell, responsable de la memòria verbal. Els infants que han estat en contacte habitual amb la música tenen més capacitat de concentració, i com a conseqüència més facilitat a l'hora de l'aprenentatge d'altres matèries.

Però escoltar no és suficient. Cal esforçar-se. Diu Lucía Bonel que «ensenyar als nins el valor de l'esforç i la perseverança és clau per formar adults responsables». Es tracta d'una inversió a llarg termini, tant per part dels docents com per part dels tutors, del rèdit de la qual gaudiran els infants en un moment futur.

Nikolaus Harnnoncourt, director d'orquestra i investigador, en el seu llibre *La música como discurso sonoro* defensa la música pel plaer que ens suposa, però també demana una certa predisposició, tant per part de l'interpret com per part de l'oient. Per a ell la música, a més de bellesa, és quelcom intel·lectual. S'ha d'anar a un concert amb un cert esperit de recerca. S'ha de saber què s'escolta i els instrumentistes,

cantants i directors han de tenir una formació que ha d'anar més enllà de l'estrictament tècnica. Han de saber com i quan es compon la partitura que tenen al davant. Cal conèixer els instruments de l'època en què fou escrita. Fins i tot si anava destinada a ser interpretada en una sala gran o petita.

A Lluçmajor, des dels anys trenta fins als setanta del segle xx, una professora de música, Antònia Aina Noguera Tomàs, ensenyà cant coral, solfeig i piano a moltes generacions de nins i nines, especialment nines. La seva activitat pedagògica, d'acord amb el que s'ha dit, fou més àmplia que la introducció a la música. L'estímul de la intel·ligència, l'augment de la capacitat de concentració, el control del ritme i fins i tot del propi cos, la formació del tarannà, entre altres, són aspectes que hauríem d'atribuir a l'ensenyament musical realitzat per Donya Antònia (així serà citada en gran part de l'article). Per això, amb aquesta mirada retrospectiva volem recordar-la com a professora de música, així com la seva dedicació a aquest art.

L'article consta d'una breu biografia en la secció 2, una referència a algunes de les seves activitats musicals en la secció 3, la secció 4 conté la memòria retrospectiva en paraules d'alumnes seus, i finalment a la secció 5 hi ha unes consideracions finals.

1. UNA BIOGRAFIA BREU

Antònia Aina Noguera Tomàs (figura 1), segona i darrera filla del matrimoni format per Guillem Noguera Salvà i Joana Aina Tomàs Garau, va néixer a Lluçmajor el 8 d'octubre de 1912 al carrer de la Unió número 23. Durant la seva infantesa va viure a Lluçmajor i va cursar els estudis primaris a l'escola de les monges de la Caritat. Posteriorment va estar pensionista a Palma al col·legi de les monges Agustines durant quatre anys, on va tenir els primers contactes amb la música. A continuació estudià solfeig, harmonia i piano a Palma amb la prestigiosa pianista Marina Fernández Lamarca, que fou catedràtica de música de l'Escola Normal de Palma (secció femenina) des del setembre de 1914. Obtingué el títol professional de piano (figura 2) als vint anys al Conservatori Professional de Música de València amb cinc anys acadèmics, del 1928-29 al 1932-33. El pla d'estudis constava de tres cursos de solfeig, quatre d'harmonia, un d'estètica i història de la música i vuit de piano. El 8 de maig de 1947, amb 34 anys, va contreure matrimoni amb Sebastià Ramis Mut a l'església parroquial de Lluçmajor (els va casar el capellà llucmajorer Rnd. Bernat Trobat Ferretjans). El matrimoni va tenir un fill, Climent. Va morir a Lluçmajor el 7 de febrer de 2008 als 95 anys. Malgrat que fou una persona que va tenir una salut raonablement bona durant la major part de la seva vida, els darrers anys va sofrir d'una mobilitat reduïda.

Antònia Aina Noguera Tomàs
l'any 1985.

Títol professional de piano del Conservatori de València.

2. ACTIVITATS MUSICALS

Donya Antònia va impartir classes de solfeig durant molts d'anys al col·legi de les monges de la Caritat. Destaca l'ensenyament que feia a les nines que cursaven el batxillerat elemental (quatre cursos) amb estudis «lliures». Al batxillerat femení els cursos eren poc nombrosos. Els professors del col·legi de les monges eren gairebé els mateixos que els del col·legi masculí de Sant Bonaventura. Sigui un homenatge anomenar-los amb afecte: el Sr. Martín, el Sr. Verger, el Sr. Garcias, el Sr. Cardell, el Sr. Palou i, a la Caritat, les senyorettes (*señoritas*) Maria Montserrat, Francisca Contestí i Donya Antònia Aina Noguera, professora de música. En cap moment fou tractada com a «señorita». Sempre fou «la professora». No es pot oblidar sor Aina, la mestra de labors. Donya Antònia continuà impartint música a les estudiants de batxillerat quan, a partir de l'any 1967, el col·legi aconseguí ser Colegio Libre Adoptado Femenino (figura 3) i els exàmens finals es realitzaven a Lluçmajor.

Les assignatures del batxillerat eren les mateixes per als nins i per a les nines, excepte, atenció al nom, una assignatura destinada només a les nines, anomenada *Hogar*. *Hogar*, calia ser fidels als estereotips sexistes, era la suma de música i labors. A l'examen es feia la mitjana.

A les classes de música s'estudiava teoria de la música i es cantava el *Solfeo de los solfeos* (figura 4) i també un llibre de cançons populars. Ni una, ni una sola en la nostra llengua. «Qui em rescabalarà els meus anys de desinformació i desmemòria?» cantava Raimon a «Al meu país la pluja...»

Els exàmens es realitzaven a l'Institut Joan Alcover de Palma per als estudis lliures. L'examen consistia en: unes preguntes de teoria, cantar una lliçó de solfeig i una d'aquelles cançons populars... i després, potser s'havia de brodar *lagarterana*, fer un poc de *vainica* o tal vegada una *costura española*. Totes aquestes filigranes les ensenyava sor Aina. Per sort, Maria Dolors havia anat amb Donya Antònia de molt joveneta i el tema música el duia un xic avançat. Li manaren fer un *ojal* i el trauc va sortir rodó, tant com la nota que segurament va tenir. És evident que els seus coneixements musicals d'aleshores la salvaren d'haver de tornar-hi pel setembre.

Per Nadal, la «Sección Femenina», *l'alma mater* de la qual era la «señorita» Francisca Contestí, organitzava un concurs de «villancicos». El concurs es duia a terme a la Biblioteca Municipal, situada als baixos de l'edifici al costat de les oficines de La Caixa. Hi participaven els distints col·legis femenins, cadascun amb la seva mestra de música com a directora de cor. Es cantaven dues nades obligades i una de lliure elecció. Aquell any «El pastor de les estrelles que les guia com ovelles pel camí del firmament...» fou la nadala elegida per la professora. El col·legi de les monges de la Caritat resultà guanyador.

Al jurat, entre d'altres persones, hi participava el nostre estimat Miquel Janer. El desembre de 1975, Maria Dolors, ja casada i amb una filla de mesos, va ser membre del jurat. Compartir criteris i opinions amb el mestre Janer fou tot un honor per a

ella. I Donya Antònia, incombustible, seguia al peu del canó. Fou la darrera vegada que se celebrà el dit concurs. S'albiraven alguns canvis.

Les dècades dels cinquanta i seixanta, als col·legis religiosos es duïen a terme, per Nadal o per festes de final de curs, algunes funcions teatrals en les quals les nines cantaven acompanyades de piano. Al piano, és clar, la mestra de música.

A finals dels anys cinquanta, quan la vida social al poble era intensa, es va organitzar una funció lírica al teatre Can Mataró. Els llucmajorers d'aleshores n'eren gran aficionats. Es cantaren tres coneguts fragments de sarsueles: «Ronda de enamorados» (*Donde estaran nuestros mozos?...*) de *La del soto del Parral*, «Canto a Murcia (*En la huerta del Segura...*) de *La Parranda* y «Mazurca de las sombrillas» (*A San Antonio como es un santo casamentero...*) de *Luisa Fernanda*, sarsueles conegudíssimes i de bon escoltar encara ara. Sempre ensenyades i acompanyades al piano per Donya Antònia. La coreografia era d'Aina Ramis. En aquest cas actors i actrius eren nins i nines de Lluçmajor (figura 5).

Hi ha constància de la seva participació en algun acte musical realitzat a Lluçmajor. A la figura 6 es veu Donya Antònia al piano a l'escenari de Can Mataró. Eren els anys cinquanta. No hem pogut esbrinar a quin acte correspon aquesta fotografia.

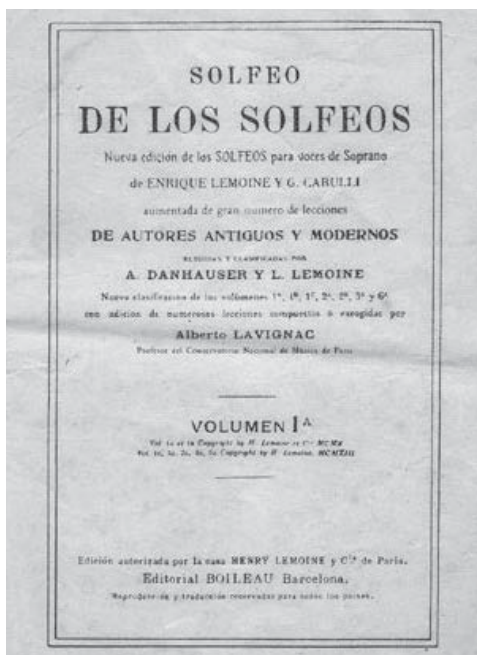
Ens han comentat que el famós baríton Francesc Bosch i el no menys famós tenor Ricardo Mayral, les vegades que vingueren a actuar a Lluçmajor, per fer una repassadeta de darrera hora, acudien al mestratge de Donya Antònia.

A més de les classes, Donya Antònia organitzà, durant els anys trenta i quaranta, a casa seva alguna vetlada poètica i musical. El testimoni és de Maria Cañellas. Conta Maria que sent molt joveneta va participar en una d'aquelles vetlades. Maria va anar-hi amb la seva germana major Llúcia i Joana Gamundí; ambdues vivien al carrer Nou i eren amigues. Per arrodonir la funció hi participà Magdalena Servera, recitant com només ella sabia, i el baríton Llorenç Tomàs, en un moment àlgid de la seva carrera. Diu Maria que ella –no li ho varen haver de demanar dues vegades– ben contenta, també va cantar. Al piano, Donya Antònia, és clar.

Cap als anys seixanta i setanta hi havia un nombre important d'orquestrines que tocaven als hotels i sales de festa, i feien música en directe. Algunes assoliren un fama notable. Donya Antònia va ser convidada diverses vegades a formar part d'algunes d'aquestes orquestres. No va acceptar cap invitació.

Figura 3. Part del claustre de professors del Colegio Libre Adoptado Femenino del convent de les monges de la Caritat (amb motiu d'una excursió al Port de Pollença cap a l'any 1970). D'esquerra a dreta: sor Catalina Thomàs Cañellas (directora), Francisca Contestí, Bernat Garcías, Coloma Garí, Joan Calafat, Joana Maria Llabrés, Catalina Cunill, Joana Gamundí, Rnd. Bernat Trobat, Antònia Aina Noguera, sor Rosario Galindo i sor Aina Estelrich.

Portada del *Solfeo de los solfeos*, llibre de text de les classes de música als estudis de batxillerat elemental.

Escena de «Mazurca de las sombrillas», de la sarsuela *Luisa Fernanda*, interpretada per nins i nines de Lluçmajor.

Acte musical al teatre Can Mataró els anys cinquanta. Donya Antònia al piano.

3. LA MIRADA RETROSPECTIVA

Els alumnes de Donya Antònia a casa seva foren molts. Ens hem posat en contacte amb alguns, els que més hem conegut per la circumstància d'haver coincidit en un lloc, un temps. En demanar-los si voldrien col·laborar, tot recordant els seus anys d'estudi de música amb la professora, s'hi varen avenir a la primera. Els va fer il·lusió. Per agilitzar els passàrem unes preguntes via correu electrònic. D'aquesta manera pogueren rumiar les respostes amb tranquil·litat. Les preguntes foren:

1. Com a alumne de Donya Antònia, què recordes de la seva personalitat?
2. Com recordes les seves classes?
3. Ha influït, d'alguna manera, la teva relació amb Donya Antònia en la teva vida professional o en la teva activitat normal de la vida?

I afegírem: Si recordes alguna anècdota i ens la vols contar...

Una de les primeres alumnes de Donya Antònia fou Donya Joana Gamundí (a. *Juanita Maneta*). Joana aconseguí el títol de professora de música a la darrera dels anys quaranta. Es dedicà a l'ensenyament de solfeig i piano i també de ballet (la pàgina 473 de *L'Abans. Lluçmajor. Recull gràfic 1875-1970*) ens il·lustra amb una imatge en la qual Joana està, dins el carrer Nou, amb algunes alumnes d'aquesta disciplina). El seu decés fou massa d'hora. Ens ha semblat de justícia recordar-la, malgrat no haver pogut testimoniar.

La primera a respondre a les preguntes fou Isabel Garcias. Diu: «La seva personalitat la record molt humana i molt pacient. Es preocupava per nosaltres perquè poguéssim aprendre al màxim. A vegades si ens despistàvem també ens renyava. Quan s'havia de posar seriosa s'hi posava. Érem molt joves. Devíem tenir 9 o 10 anys. Fèiem les classes dins una saleta a mà esquerra, tot entrant a casa seva, on hi havia un piano. Per solfejar hi anàvem de dos en dos. Per a les classes de piano, d'un en un. M'ha influït en el sentit d'estimar la música i que m'agradàs i també en el sentit de respectar les persones i ser educats. A més, i tal vegada sigui el més important, ens va ensenyar que per aprendre s'han d'esforçar, que si no hi posam de part nostra no hi ha res a fer. Ella feia classes perquè li agradava, més que pel caire econòmic. Tot era molt familiar. Guard molt bon record de tot plegat.»

Ana Maria Tomàs ens mostra Donya Antònia com una persona molt acollidora i propera. Se sentia bé amb ella i aprenia molt. Ana ens contà que quan vivia a Palma amb la seva àvia havia anat a classes de solfeig amb una altra mestra. Quan a Lluçmajor començà les classes amb Donya Antònia, la diferència quant a feina fou abismal. «Cantàvem més solfeig en una classe que en l'altra en un mes.» Ho va

deixar a sisè de piano. Després ha desconnectat bastant. Els darrers anys de vida de la professora a vegades s'aturava a saludar-la i diu que ambdues, mestra i alumna, passaven una estona molt agradable.

Diu Joan Laínez: «Donya Antònia tenia paciència i calma, sobretot calma. Sempre portava un somriure a la cara i mai tenia una mala paraula, encara que no sortís ni a la que feia deu. Intentava fer les classes d'una manera que fos entretinguda, alhora que productiva. La repetició no era el que més li agradava, però amb la seva paciència em feia repetir aquells passatges més difícils fins a memoritzar de manera mecànica per després poder fer bones interpretacions. Els seus coneixements teòrics i d'harmonia eren molt bons. De tant en tant hi havia un moment per a la diversió. Donya Antònia treia dels seus arxius partitures que ella tocava quan era estudiant. Des de tangos –record especialment «Adiós muchachos...»– a interludis de Schubert o sonates de Mozart i Beethoven. M'encantava escoltar els seus records. Era una motivació afegida a les classes. Els viatges a València per fer les proves al Conservatori; els seus dies per sa Llapassa i el que em contava de Maria Antònia Salvà, quin luxe!; l'arribada del primer cotxe a Lluçmajor, o les històries d'en Pere de Son Gall i el seu autogir... Tot plegat ha influït en mi d'una manera molt directa. En la meua vida professional actual, gràcies a Donya Antònia puc dedicar-me a fer el que més m'agrada: música. Dirigir corals ha estat un llarg camí que va començar amb aquelles classes de piano i solfeig. Va animar-me força a tocar el piano i li feu molta il·lusió quan vaig fer la meua primera intervenció al convent de Sant Bonaventura com a pianista. Record la seva abraçada amb unes paraules ben animoses: “No hem perdut gens el temps amb tu, Joan. Ara toca seguir i estudiar encara més .»

Feia poc temps que Joan Laínez anava a classes de piano i la professora digué a Maria Dolors després de la seva classe: «Queda una estona i sentiràs aquest al·lot que fa poc ha començat. Vol feina. I jo n'hi don. Si no es cansa arribarà lluny.»

A la darrereria d'agost arribà un correu de Nadal Vidal. Deia així: «En relació amb el magisteri de Donya Antònia com a professora de solfeig i piano tenc records immillorables. La record amb molt bon caràcter, ben motivada a les classes i de tracte cordial amb els alumnes, a la vegada que disciplinada, responsable i exigent. Personalment vaig gaudir del seu magisteri dels dotze anys fins als devuit, i, si bé en aquells moments ja llunyans tal vegada no era conscient dels valors pedagògics i humans de Donya Antònia –atesa la meua adolescència i minoria d'edat en els anys en què vaig ser alumne seu–, el cert és que ara, ja passats molts d'anys, no puc més que reconèixer el gran valor de la seva pedagogia musical sistemàtica i estructurada. Ella va fer possible que jo pogués assimilar gradualment de manera satisfactòria unes matèries difícils i unes tècniques aspres (digitació, execució, fraseig, etc.) fins a aconseguir que superàs com a alumne lliure les proves del Conservatori Superior de Música de Palma. Una vegada acabats els estudis musicals i el batxillerat, vaig decidir estudiar la carrera de Dret i exercisc com a misser. No m'he dedicat professionalment a la música, malgrat ser-ne un gran aficionat i freqüentar bastants concerts

i altres esdeveniments musicals que les meves ocupacions em permeten freqüentar. Per acabar aquesta breu dissertació, només vull afegir el meu agraïment personal a la professora. Moltes gràcies de tot cor!»

El testimoni de Joan Gamundí representa el de molts alumnes de Donya Antònia, que no estudiaven piano, però sí solfeig. Eren aquells anys en què grups d'amics, als quals agradava la música, formaren orquestrines i anaven a tocar als hotels. Joan tocava el saxo. Ja s'havia examinat dels tres primers cursos de solfeig, en l'examen dels quals es cantava *a cappella*. Però a quart, curs que era el darrer en el pla d'estudis d'aquells moments, s'exigia cantar amb acompanyament de piano. Aleshores es posà en contacte amb Donya Antònia, que coneixia com «sa mare d'en Climent». Conta que les classes eren amenes i profitoses. Tot solfejant els compassos que tenien més dificultat no s'adonava del pas del temps. La professora era molt constant, amable i pacient. La veritat és que una vegada acabades les classes el sentiment d'amistat va perdurar per ambdues parts.

El testimoni de Margalida Monserrat és important pel fet que ha estat una de les alumnes que han assolit rellevància dins la nostra ciutat, ja que fou la fundadora, a la darrereria dels anys vuitanta, de l'escola Amics de la Música. Per arribar a aquest punt, Margalida diu: «Vaig conèixer Donya Antònia quan tenia 5 anys. La meva mare ja havia estat alumna seva. Sempre estava tancat, el piano. Només l'obria per tocar. Me deia: "El dia que tu vulguis aprendre a tocar el podràs obrir. No és una joguina. És un instrument musical". Com podeu imaginar la meves ganes augmentaven amb la prohibició i vaig demanar per començar. La meva mare em digué: "Molt bé. Avui mateix anirem a parlar amb la meva professora, PERÒ, si comences hauràs d'acabar". Aquell mateix dia vaig conèixer Donya Antònia. Va ser molt simpàtica. Vaig fer amb ella tots els cursos de grau elemental del pla de 1966. Amb aquest sistema fèiem exàmens de cada assignatura. Sempre va programar perfectament els estudis per poder assolir els continguts i estar preparada el mes de juny per als exàmens lliures. Vaig treballar amb ella fins al cinquè de solfeig i el sisè de piano. Després ella mateixa em suggerí que seguís al Conservatori Professional de Palma. Però la relació no es va tallar, ans al contrari, jo li feia moltes visites i li contava tots els meus avenços. Vaig seguir a Madrid i Barcelona i vaig acabar els cursos superiors. Aleshores em va sortir una plaça, una substitució, al Conservatori de Palma. Donya Antònia fou la primera a assabentar-se'n i va estar tan contenta com si d'una filla seva es tractàs. Així la record: una mestra exigent dins la classe i una persona amb gran empatia. Per tot plegat, encara l'enyor.»

Maria Dolors també fou alumna de Donya Antònia. El seu testimoni diu així:

«Ara permeteu-me que recordi també les meves vivències. Els meus estudis musicals tingueren dues etapes ben diferenciades. Devia tenir 7 o 8 anys. El primer dia de classe vaig anar-hi tota sola. Ho record com si fos ara. Tenia una preocupació. Un problema que la meva timidesa magnificava. La professora tenia una

germana que nomia Aina Maria. Jo no les destriava. I si m'equivoc? Vaig entrar en aquella casa on la porta era sempre oberta. —*Bones tardes, professora, jo venia...* —*No, jo no som sa professora. Ara sortirà.* Vaig abaixar el cap. Mil colors a la cara. Ho sabia! Aleshores va sortir Donya Antònia amb un somriure. Però en cap moment vaig pensar que es rigués de mi. Era simpatia. Segurament no era la primera que m'equivocava. Aquell fet creava certa complicitat entre elles dues.

A mà esquerra hi havia, hi ha, una saleta on faríem les classes. Hi entràrem. Hi havia un piano Chassigne... vestit! No ho havia vist mai. Part damunt el piano un quadre de santa Cecília, damunt un petit bust de Wagner i un frare d'aquells que es posen i lleven una caputxa per fer la predicció del temps. Em va encantar.

Anem per feina. Jo portava uns llibres del meu padrí. Vells! No m'agradaven gens. Però serviren. I tant que sí. El consumisme encara no havia arribat.

Al llarg d'aquella primera etapa, la qual s'acabà quan vaig començar primer de batxillerat, vaig aprendre a solfejar bastant bé. La professora tocava amb la mà esquerra, portava el compàs amb la mà dreta i estones cantava amb mi.

Un dia, després de solfejar, la professora em digué: “Toca do, re, mi, fa, sol.” Només en sé amb la mà dreta. Doncs vint vegades amb la mà esquerra i cent amb les dues mans. Em deixà davant el Chassigne tocant i comptant amb cura, no fos cosa em descomptàs...

A la propera classe ja començarem els estudis d'arpegis i escales. I aviat, molt aviat, un vals, una jota, “Clavelitos”, “Los niños del Pireo”, “La Novia”, i entre d'altres “Les fulles verdes”, de la pel·lícula *L'Àlber*. Aquesta era molt difícil per a una nina inexperta. Exigia tècnica. I la mestra, a qui agradava molt aquella peça, em deia que era qüestió d'estudiar. Repetir i repetir... i, em digué, i “alguna cosa més”.

Està ben demostrat que per adquirir una tècnica acceptable, de qualsevol instrument, encara que servidora ho aplica al piano, per raons òbvies, cal dedicar-hi moltes hores. Sens defallir. D'aquesta manera s'aconsegueix agilitat per a la lectura i per a la digitació. Però la pregunta és: el resultat és música? No, rotundament. Tindrem virtuoses, els dits dels quals volen damunt el teclat, però quan els escoltam no ens diuen res. Toquen notes correctament. Molt correctament. A voltes amb una velocitat de vertigen. Increïble. Però no és suficient. Música és quelcom més. És sentiment. És expressió. És comunicació. És interioritzar el fraseig com quan llegim una poesia i transmetre'l als oients, que s'emocionaran puix no escoltaran notes, sinó que tot un conjunt de sensacions els arribaran mitjançant aquelles notes, que sí que s'han d'executar amb la tècnica obtinguda i seran el vehicle del que ens ha volgut transmetre el compositor. Tot plegat és “aquella cosa més” que em digué la professora i aleshores no vaig saber a què es referia. Ho descobriria. A poc a poc.

La segona etapa dels meus estudis de piano vingué acabat el batxillerat elemental. Aleshores Donya Antònia va preparar-me per als exàmens oficials al Conservatori. Solfeig i teoria, harmonia, acompanyament... i piano. El darrer curs, vuitè, el vaig

suspendre. Tots quants ens presentàrem aquell any. El disgust de Donya Antònia fou majúscul. I pensau el meu. Aleshores el Conservatori Superior de Palma depenia del de València. Pel juny es desplaçava a Palma un tribunal valencià. S'arrossegava ja feia uns anys una mala relació entre ambdós conservatoris. Els valencians anunciaren que aquell any no concedirien títols. I ho feren tenir ver, per desesperació d'un grapat de joves que no enteníem el perquè de tot plegat. Des d'aleshores va haver-hi canvis, un lapsus d'uns dos anys fora exàmens superiors, per després gaudir d'un conservatori superior a Palma.

Si m'ha influït a la meua vida el fet d'haver estudiat música? Fora titulació no em va semblar bé dedicar-me a l'ensenyament. Els anys que seguiren la vida familiar va absorbir-me completament. Però els fills creixen i les persones majors de la família que depenien de mi encara gaudien de certa autonomia. Aleshores a l'Escola de Música, Margalida Monserrat, també alumna de Donya Antònia com hem dit, formà el cor Amics de la Música, per a alumnes i pares d'alumnes. Ni ho vaig dubtar. Ho necessitava. Des de llavors no m'he aturat de cantar. Vaig formar part durant quatre temporades del cor de la Federació, després a l'Schola Cantorum fins a la seva desfeta, i des del 2003 tenc l'immens privilegi i l'enorme satisfacció de pertànyer a l'Schola Gregoriana de Mallorca, que dirigeix Sebastià Melià. El grup es dedica a la investigació i divulgació del cant més bell i més vell. Hem assistit a cursets de semiologia amb musicòlegs de renom: investigació. I hem fet concerts: divulgació. I tant com m'ha influït...»

4. REFLEXIONS FINALS

De les opinions i els records dels alumnes consultats es pot deduir que Donya Antònia era una avançada a la seva època. La seva posició social i econòmica li permetia viure sense fer cap tipus de feina remunerada. Però ella gaudia fent classes. Ho corrobora el fet que era ben gran, i seguia. Reivindicava, encara que ni ella mateixa n'era conscient, amb fets i no amb proclames, un feminisme actiu. Un dret a ser quelcom més que mestressa de casa.

Els alumnes de Donya Antònia estan totalment d'acord que ella aplicava per a l'ensenyament de la música les idees de Lucia Bonel anteriorment indicades. Possiblement eren fruit de la seva experiència i de la seva manera d'entendre la vida. Diu Isabel: «La professora ens va ensenyar que per aprendre s'han d'esforçar, que si no hi posam de part nostra no hi ha res a fer.» Nadal ho corrobora elogiant la pedagogia sistemàtica i estructurada de la professora. Joan Laínez diu: estudiar, memoritzar per després interpretar. I Margalida Monserrat des del primer moment tingué clar que si començava no ho podria deixar.

Hi ha diferències en l'ensenyament musical entre l'època de Donya Antònia i l'actual? En l'actualitat en principi tot ha de ser fàcil, o, si més no, ha de semblar-ho.

No hem d'estressar els infants. Que no sigui avorrit. No els hem de cremar... que sigui amè i divertit. Evidentment les diferències són abismals. Sens dubte han canviat les formes, però creim que en el fons la feina és la mateixa: constància, esforç i dedicació, com presidien la didàctica musical de Donya Antònia.

Francesca Maria Salas Bas (filla major de Maria Dolors) va escriure, fa anys, a la revista del Conservatori unes frases sobre la seva relació amb la música. Les va titular «Declaració de dependència». En una d'elles diu: «Estic tan acostumada a la teva presència que no puc imaginar-me viure amb la teva absència». I una altra: «Has anat ocupant un espai cada vegada més gran dins el meu pensament. Com un cuquet que ha arrossegat el meu cervell... i la meva ànima.» Ben segur que Donya Antònia hi estaria d'acord.

Música, música, música. Ens acompanya. Ens envolta. Ens fa vibrar. Els més sensibles poden arribar a sofrir d'hipèria, espècie d'èxtasi comparable a la síndrome d'Stendhal que pateixen els que no poden abraçar la que consideren excessiva bellesa de certes obres d'art. Hipèria que pot manifestar-se amb febre i calfreds o... amb aquella llàgrima relliscosa que no es pot, ni es vol, evitar.

Música de tota mena. Música en totes les situacions. Aquell cuquet que ens arrossega l'ànima forma part del nostre ésser. Música que sens defallir cal estudiar-la. Sentir-la. Conèixer-la. Viure-la. Transmetre-la. Gaudir-la. Estimar-la... com ho feu amb la seva professionalitat la nostra mestra d'aquest art universal, Donya Antònia Aina Noguera, SA PROFESSORA, que hem volgut recordar i a la qual hem volgut rendir un petit homenatge amb aquest modest article.

AGRAÏMENTS

Els autors agraeixen la col·laboració voluntària i desinteressada de totes les persones a les quals hem fet referència al text. Sense el seu testimoni no hauria estat possible aquest article. També a aquelles que ens han ajudat en la identificació d'algunes persones de les fotos o que han subministrat fotografies relacionades amb Donya Antònia. Gràcies.

REFERÈNCIES

- Bonel, L. *¿Por qué es tan importante la formación musical de nuestros hijos?* Publicat per *MusicaAntigua.com* dia 6 de febrer de 2017.
- Fernández P. *Cómo aprender música cambia el cerebro de los niños*. Publicat per *MusicaAntigua.com* dia 22 de novembre de 2016.
- Harnnoncourt N. *La música como discurso sonoro*. Acantilado 2006. Nombre de pàgines: 339.
- Martín Rimada, M. *L'Abans. Lluçmajor, recull gràfic 1875-1970*. Efadós. Nombre de pàgines: 820. Gener 2010.
- Salas Bas, F.M. «Declaració de dependència». *Revista Es Conservatori*. Juny 2004.